

hulpmiddelen voor

Steeds meer scholen beschikken tegenwoordig over één of meerdere websites. Deze sites worden gebruikt voor het verspreiden van informatie over de school, bijvoorbeeld naar ouders, maar ook naar docenten en leerlingen. Op zich is dit natuurlijk mooi. Maar de kwaliteit van die websites laat vaak veel te wensen over. Dat komt voornamelijk door de gebrekkig structuur en verouderde inhoud van de sites. Vreemd, want er zijn momenteel veel middelen beschikbaar die het aanbrenge van structuur en het up-to-date houden van de inhoud aanzienlijk vergemakkelijken. **In dit artikel bespreken we drie hulpmiddelen die het leven van de beheerder en bezoekers van de schoolwebsite een stuk aangenamer kunnen maken, maar daarnaast ook nog als ondersteuning voor het leren gebruikt kunnen worden.**

Veel hosting partijen, waar u ruimte voor uw websites huurt, bieden tegenwoordig verschillende van deze hulpmiddelen standaard aan, waardoor u met een paar muisklikken de basis voor uw website installeert.

De programmatuur die we bespreken is in te delen in drie groepen, namelijk wiki's, weblogs en Content Management Systemen [CMS]. Deze drie klassen van software hebben zowel overeenkomsten als grote verschillen. Eén van de overeenkomsten is dat in alle gevallen de webbrowser niet alleen wordt gebruikt om de webpagina's te bekijken, maar ook om ze te maken. Er is dus geen gespecialiseerde software nodig om de inhoud aan te vullen of te wijzigen, er is geen speciaal mechanisme nodig om de geproduceerde pagina's naar de webserver te transporteren en er is meestal geen of nauwelijks kennis nodig van html, de code waarin webpagina's aan de webbrowser wordt aangeboden.

wiki

De term wiki is afgeleid uit het Hawaïaans waar 'wiki wiki' zoiets als snel betekent. Daarmee dekt de term maar één van de twee wezenskenmerken van een wiki-site [kortweg 'wiki']. Naast veel nadruk op gebruiksgemak legt een wiki namelijk ook het accent op openheid. Een wiki bestaat namelijk in principe uit pagina's die door iedereen aan te passen zijn zonder dat er kennis nodig is van bijvoorbeeld html. Het idee hierachter is simpel: als er maar genoeg mensen naar de informatie kijken, en zonder omhaal verbeteringen kunnen aanbrengen als ze zien dat de aangeboden informatie onvolledig of onjuist is, wordt het geheel aan informatie voortdurend beter.

Op elke pagina van een wiki is te klikken op een 'edit this page' knop. Hierop klikken levert de pagina op in een editor-schermpje waarna men de 'broncode' van de pagina kan aanpassen. Deze broncode bevat de basistekst, met simpele en minimale opmaakaanwijzingen. Het systeem genereert de uiteindelijke webpagina voor de browser uit deze broncode, daarbij bijvoorbeeld zorg dragend voor een uniform uiterlijk. Deze opmaakaanwijzingen zijn een stuk eenvoudiger dan html, maar de ware kracht van een wiki bestaat uit het gemak waarin verwezen kan worden naar andere

pagina's van de wiki. Dat gebeurt door een term met meerdere hoofdletters op te nemen in de tekst [zoals in MakkelijkWebsitesBouwen]. Indien de pagina al bestaat wordt dan automatisch een link opgenomen. Wanneer de pagina waarnaar verwezen wordt nog niet bestaat bieden wiki's de gebruiker de mogelijkheid om met één druk op de knop de betreffende pagina toe te voegen. Op deze manier is snel een web van verwijzingen op te bouwen, zonder zelf aan bestandsbeheer te hoeven doen. Op dezelfde eenvoudige manier is het ook mogelijk om plaatjes, of andere documenten toe te voegen aan een pagina.

“Leraren kunnen heel goed blogs gebruiken om leerlingen en eventueel ouders meer informatie te verschaffen over de lessen.”

Voor scholen bieden wiki's een veelheid aan mogelijkheden. Het is een ideaal middel om een klas of een groep leerlingen samen te laten werken aan een online project. Het gemak waarmee informatie kan worden aangevuld zorgt ervoor dat iedereen kan participeren. Wiki kan gebruikt worden om informatie te genereren en te ordenen, een presentatie of een werkstuk mee te maken. Leraren kunnen meekijken met de leerlingen en zo de voortgang van de groep goed inschatten. Het mooie aan een dergelijk systeem is dat de schrijvers van een wiki natuurlijk niet bij elkaar in de klas of op dezelfde school hoeven te zitten. Het is goed mogelijk om met een school in het buitenland samen een project op te zetten. Wiki's kunnen natuurlijk ook heel anders ingezet worden. Denk bijvoorbeeld aan de ouderraad. Ouders die zelf de informatie aanpassen nemen de school veel werk uit handen.

Het voordeel van een wiki is echter ook het nadeel. Het totaal open concept van een wiki is gebaseerd op een geloof in de goede trouw van mensen en dat is niet altijd helemaal terecht. Kwaadwillende, of onhandige gebruikers, kunnen makkelijk informatie verminken of zelfs doen verdwijnen. In een schoolomgeving is het niet

de schoolwebsite

moeilijk voor te stellen dat leerlingen wiki-toevoegingen van een ander niet altijd zullen waarderen. De meeste wiki-systemen bieden daarom een aantal beschermingsmechanismen. Zo worden vaak meerdere versies van elke pagina bewaard en is het dus mogelijk een roll-back te doen naar oudere versies van een pagina. Andere systemen maken het mogelijk delen van de wiki af te schermen met bijvoorbeeld wachtwoorden, of alleen-lezen attributen. Docenten kunnen op deze manier makkelijk een vorm van controle uitoefenen.

Het grootste en belangrijkste voorbeeld van een wiki is de internet-encyclopedie Wikipedia die sinds 2001 in permanente aanbouw is. Wikipedia [www.wikipedia.org] bestaat in verschillende talen. De Engelse versie bevat op dit moment tegen de 900.000 artikelen terwijl de Nederlandse versie het met zo'n ruim 100.000 moet doen. Volgens het wetenschappelijke tijdschrift Nature is de online-encyclopedie Wikipedia vrijwel even betrouwbaar als de Encyclopædia Britannica. Het tijdschrift vergeleek de door vrijwilligers onderhouden site met het gezaghebbende standaardwerk door middel van peer review, dezelfde procedure die het blad ook gebruikt om wetenschappelijke publicaties te controleren.

weblog

Een weblog, of kortweg 'blog', is een soort dagboek op internet. Oorspronkelijk ontstonden weblogs door mensen die behoefte hadden hun 'favorieten', dus verwijzingen naar alle leuke en boeiende sites die ze gevonden hadden, met de rest van de wereld wilden delen. In het begin deden sommigen dat door een link naar hun bookmark-bestand, dat bij Netscape toch al in html-formaat werd opgeslagen, op hun persoonlijke homepage op te nemen, maar al snel ontstond bij velen de behoefte om commentaar toe te kunnen voegen en bovendien om een zekere ordening aan te kunnen brengen. En zo werden de eerste weblog-tools geboren. Het typische gebruik van een weblog bestaat uit het vinden van interessante informatie ergens op het internet, en dan een link daarheen op je blog plaatsen, meestal voorzien van een stukje tekst dat beschrijft waarom de gelinkte pagina bezocht moet worden. Een blog laat typisch alleen de

meest recente entries zien, waarbij de oudere vermeldingen vanzelf naar onder zakken en na een bepaalde tijd of aantal toevoegingen uit beeld verdwijnen. Zo blijft een blog vanzelf min of meer actueel. Tegenwoordig bevatten blogs niet meer alleen verwijzingen naar andere sites, maar zijn het veelal dagboekachtige stukjes die op de blog geplaatst worden. Wat nog wel zo is, is dat een blog wordt gevuld door een persoon of een klein clubje van mensen. Zo zijn er de nodige politici en sporters die een blog bijhouden. Eén van de oudste en meest bekeken Nederlands blogs is die van Wim de Bie, die de overstap maakte van televisiemaker naar fulltime weblogger en met zijn Bieslog dagelijks commentaar op en dwarse inkijkjes in de Nederlandse samenleving levert.

Het is erg eenvoudig zelf een blog te beginnen. Webhosting abonnementen voorzien vaak in de mogelijkheid een blog in te richten, maar het kan nog makkelijker. Bij Blogger [of in Nederland bij web-log.nl] kunt u gratis een weblog maken. Klik klak aanmelden en loggen maar. Deze gratis diensten hebben natuurlijk wel beperkingen [je kunt bijvoorbeeld geen plaatjes en dergelijke uploaden], maar voor een heleboel toepassingen voldoen ze gewoon goed.

Blogs kunnen binnen een school op verschillende manieren worden ingezet. Leraren kunnen heel goed blogs gebruiken om leerlingen en eventueel ouders meer informatie te verschaffen over de lessen. Blogs zijn een prima middel om bijvoorbeeld huiswerk online beschikbaar te maken. Hierbij kan dan ook gebruik gemaakt worden van een groot aantal links en afbeeldingen. Leerlingen hebben de mogelijkheid om daar direct op te reageren. Daarbij wordt tegelijkertijd een mooi archief opgebouwd van herbruikbaar materiaal. Daarnaast kunnen leerlingen heel goed zelf een blog starten. Volgens Anne Bartlett-Bragg van de University of Technology in Australië krijgen leerlingen die bloggen meer verantwoordelijkheid, juist omdat ze communiceren buiten het domein van het klaslokaal. Volgens de onderzoekster helpt dit leerlingen te leren en hun eigen opinie te vormen. Daarbovenop wordt leerlingen een gevoel bijgebracht voor ingewikkelde onderwerpen zoals plagiaat, auteursrecht, privacy en ethiek, aldus de onderzoekster.

cms

De term CMS of Content Management System is een heel algemene term waaronder alles valt dat gebruikt kan worden om een website te onderhouden, dus ook programma's als Frontpage of Dreamweaver. In het algemeen wordt echter een beperktere definitie gehanteerd. De definitie die we in dit artikel gebruiken is: een modulair, [open source] systeem voor het via de webbrowser onderhouden van websites.

Een door zo'n CMS aangedreven website heeft vaak een min of meer stereotiepe indeling in drie kolommen: in de middelste en breedste kolom bevinden zich actuele berichten, al dan niet ingedeeld in verschillende categorieën. Meestal heeft deze kolom een vast aantal berichten, het meest recente staat bovenaan. De centrale kolom lijkt in een aantal aspecten dus op een weblog. In de linker en rechter kolommen bevinden zich allerlei aanvullende modules: dat kunnen nieuwtjes zijn of kalenderinformatie, maar ook verwijzingen naar een archief van berichten of login-velden. In een CMS kan de gebruiker vaak inloggen, om bijvoorbeeld commentaar te leveren op geplaatste berichten, of om de indeling van de pagina te wijzigen. Hierin verschilt een CMS dus van de overige systemen. Andere functies die vaak toe te voegen zijn via modules zijn bijvoorbeeld de mogelijkheid om online enquêtes onder de bezoekers te organiseren, geïntegreerde plakboeken waar redacteurs en/of gebruikers foto's kunnen plaatsen, discussieforums en dergelijke.

Vrij beschikbare Content Management Systemen

Er is een grote hoeveelheid scripts op het web beschikbaar om een CMS op te zetten. Vaak is het ene systeem een afsplitsing van het andere, waarbij een ontwikkelaar met de bestaande basis aan de haal is gegaan om de features die hij nodig vond toe te voegen. Zo is PHP-nuke één van de oudste CMS in deze klasse, maar wordt ondertussen het daarvan afgeleide Post-nuke meer gebruikt. Andere bekende voorbeelden zijn Mambo en Xoops. Doordat de systemen open source zijn, wordt aan sommige systemen zeer actief gewerkt, bijvoorbeeld door het toevoegen van nieuwe functionele modules, maar ook door het maken van vertalingen en het ontwerpen van 'skins' of thema's, waardoor beheerder en/of bezoeker zelf een aantal aspecten van de vormgeving van de site kan kiezen. Het voert te ver om hier de diverse CMS met elkaar te vergelijken. De verschillen die er zijn, bevinden zich op veel gebieden. Er zijn behoorlijke verschillen in gebruiksgemak, zowel voor beheerders als voor bezoekers van de site. In een aantal gevallen kan de bezoeker bijvoorbeeld kiezen in welke taal de software gebruikt wordt, bij andere niet. En bij het ene systeem is het toevoegen van plaatjes een fluitje van een cent, terwijl het bij andere een aantal lastige handelingen vergt. Ook de beschikbaarheid van modules is erg verschillend.

Een CMS is een krachtig stuk gereedschap, en daardoor niet zo heel eenvoudig te installeren en beheren. Gelukkig zijn er steeds meer hosting partijen die standaard een aantal CMS-installaties aanbieden waaruit u het meest geschikte kunt kiezen. Dat bespaart u de installatieklus, maar het op maat maken van het systeem moet nog steeds vrijwel altijd gedaan worden. Dat maakt een CMS niet geschikt voor het even snel opzetten van een hobby-site.

Maar voor de internetsite van een school, biedt een goed CMS veel mogelijkheden. Zo is de inhoud niet langer alleen afhankelijk van die ene leraar of ict-beheerder die met html kan werken. Een CMS maakt het mogelijk om gebruikers elk hun eigen onderdeel van de site in te laten vullen. Hierdoor kan iedereen binnen de school, bijvoorbeeld leraren en leerlingen, en iedereen buiten de school, bijvoorbeeld een ouderraad hun eigen plek inrichten. De wijze waarop de informatie ter beschikking wordt gesteld via het CMS zorgt voor een heldere structuur en een overzichtelijke, eenduidige vormgeving. Met behulp van een CMS kan de website van een school een goed en zeer bruikbaar communicatiemiddel worden.

mengvormen

Elk van de hierboven genoemde systemen heeft zo z'n eigen toepassingen. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat het onderscheid niet altijd zo scherp is als de indeling doet vermoeden. Content Management

Systemen zijn vaak te zien als weblogs met wat extra mogelijkheden, maar er zijn ook Content Management Systemen die een deel van de inhoud openstellen door wiki-modules enzovoort. Uitgaande van een redelijk pure vorm van de verschillende categorieën systemen, is een aantal indelingen te maken.

Zowel wiki, blog als CMS zijn zeer goed inzetbaar binnen het onderwijs. Er is voor elk wat wils, en met gratis beschikbare instrumenten is het eenvoudig een goed gestructureerde, beheer[s]bare website op te zetten.

Een wiki is typisch een door een groep opgezette en beheerde omgeving. Dat maakt het niet alleen geschikt voor grote 'open content' sites, maar ook voor sites die door een beperkte groep gebruikers wordt bijgehouden, met content die misschien buitenstaanders niet interesseert, maar waarvan het ook niet erg is als anderen er wel naar kijken. Een weblog is vaak een persoonlijk project van één of een klein aantal personen. Een CMS wordt over het algemeen wat professioneler beheerd door een redactie terwijl de inhoud weer aangeleverd kan worden door een groot aantal betrokkenen.

De indeling van de pagina's verschilt ook van systeem tot systeem. Is die bij een wiki in principe vrij, al zijn er vaak wel een paar bescheiden menuutjes standaard onderdeel van de pagina's, bij blogs bestaat een pagina uit de bijdragen die onlangs geplaatst zijn. Een CMS kan door de beheerder op veel manieren ingedeeld worden, door het al dan niet toevoegen van modules.

Ook de manier waarop de bezoeker nog invloed heeft op de opbouw is verschillend. Bij wiki en blog is het eten wat de pot schaft, terwijl een CMS een bezoeker, nadat deze zich heeft aangemeld, vaak de mogelijkheid biedt om kleuren, taal of zelfs de aan- of afwezigheid van bepaalde modules, zelf in te stellen.

de keuze is aan u

Zowel wiki, blog als CMS zijn zeer goed inzetbaar binnen het onderwijs. Er is voor elk wat wils, en met gratis beschikbare instrumenten is het eenvoudig een goed gestructureerde, beheer[s]bare website op te zetten. Daarnaast is binnen elk van de drie hoofdcategorieën ruime keuze welk programma wordt ingezet, van zeer eenvoudig te installeren en gebruiken, tot helemaal op maat gemaakt in een uitgebreid project. Wiki's en blogs zijn voornamelijk interessant voor kleine afzonderlijke projecten van leerlingen of van werkgroepen en kunnen daardoor een waardevolle ondersteuning voor het leerproces blijken. Een CMS kan het beste ingezet worden voor de website van de school zelf. Voor een school is het van belang om de instrumenten goed in te zetten. Dit betekent dat u goed moet bedenken wat u precies wilt bereiken en hoe u het beste deze instrumenten daarbij kan laten aansluiten. Als u eenmaal die keuze gemaakt heeft, hoeft u verder alleen nog maar anderen voor de content te laten zorgen.